

# TIDIG FRÖSÅDD INOMHUS

*Varför odla egna sommarplantor.*

Därför att jag tycker det är roligt, det sortiment plantskolorna kan erbjuda är ej så stort, jag kan hitta många nya fina sorter i alla dessa olika frökataloger. För min trädgård är drömmar som jag hoppas delvis ska uppfyllas under den korta sommaren. Plantor som jag drivit upp själv, kan vara bättre, med välutvecklade rötter som växer bra utan växthämmande kemikalier och en kort konstlad blomstring.

Odling av egna plantor är ett bra botemedel mot vinterns dysterhet och mulna dagar. Skaparglädjen är någonting som även bör värderas, om man sparar pengar genom att sätta egna plantor kan vara tvivelaktigt, men en hobby måste få kosta. Dessutom har man glädjen att ibland ge bort en ovanlig planta och träffa andra trädgårdsintresserade bl.a. gm. trädgårdssällskapet och besöka andra trädgårdar och få ny inspiration.

Nu drömmer man sig bort inför den kommande odlings säsongen, man ser framför sig i fantasin hur det ska bli. Gör gärna en skiss över hur du har tänkt dig och varje år antecknar man när man har satt sina fröer och gör en del noteringar. Så har en frösört satts för tidigt eller sent, kan man ändra till nästa vår, sedan får man ta i beräkning vilka odlingsförhållanden man har. Idag bor jag i lägenhet på Anderstorp, där jag driver upp mina plantor i ett ljus söderfönster, bor på markplan, där jag gjort en kalldrivbänk, den är bra när man bl.a. ska härda plantorna.



Gör en träram och luckor med byggplast åldersbeständig färgad (eller gamla fönster) klä detta sedan med bubbelplast. Drivbänken använder jag på hösten och gräver ner växtrester och har man tillgång till halm och stallgödsel kan man lägga ett lager, på våren börjar detta avge värme och man får en varmbänk. Jag ställer krukorna ovanpå denna bädd, senare sätter jag t.ex. tomater och prydnadspumpor i denna jord, efter några år tar jag från denna jord och fyller på i blombänkarna.

## *Sådden*

Gå igenom dina fröpåsar och sortera upp dem i t.ex. en låda efter när de ska sås, se mitt förslag på ungefärlig såtid. Skriv sedan etiketter, med en penna som tål solljus eller blyerts. Stick ner etiketten så djupt i jorden att ljuset ej kommer på texten, som eljest kan blekna bort.

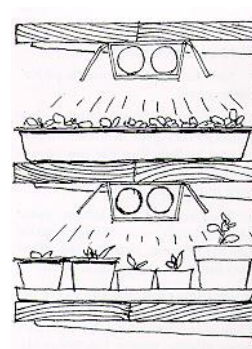
Som sålåda kan man t.ex. använda godislådor, lägg ett lager lecakulor, krukskärvor eller sand i botten, det är viktigt med bra dränerig eljest kan rötterna drabbas av syrebrist och tillväxten hämmas. Ett tips jag ej provat är att lägga ett lager mossa i botten, den ska suga upp vatten, så det ej blir blött kring rötterna. Något att tänka på till hösten, när man kan plocka in detta material från markerna. Ovanpå dräneringen lägger jag ett lager plantjord och sedan såjord, en såjord som har lågt ledningstal, ett mått på mängden näringssalter i jorden. Om ledningstalet är högre än 3-4 kan det försvåra

frönas groning och brännskador uppstår på groddar och rötter. Innan jordsäckarna används, håll upp jorden och rör om, så den syresätts.

Vattna igenom såbädden, lägg eller så ut fröerna, en del fröer är små t.ex. begonior, petunior, lobelia där behövs nästan ingen täckning, en regel säger 3 – 5 ggr. fröets storlek, man kan täcka med sållad jord (sållas t.ex. genom durkslag) duscha lätt över fröna och jorden med en duschflaska de små fröna behöver ej duschas, de tar fukten från såbädden. Läs på fröpåsen om det står att de är ljusgroende, då behövs ingen täckning. Har provat ett nytt material som täckning, ”Värmeceulite,” en sorts glimmer (lerskiffer) ser ut som små ljusa gryn som håller fukten, när man använder sand eller jord kan det slamma igen och bli för tätt. Upplevde att detta material var extra värdefullt till mycket små fröer. Lägg sedan locket från godislådan löst över såbädden. Ej helt tätt, (kan börja mögla) kolla varje dag, när locket ska tas bort.

Vid sådd av lobelia och grusnejlika som har små späda plantor som ej reser sig när man vattnat på dem, sås frö direkt i kruka och ordna med underbevattning t.ex. tidningar eller bevattningsmatta som man lägger över en plastskiva och en upphöjning av denna skiva, som sedan läggs i en tät låda där vattnet fylls. Ställ lådan med undervärme under groningstiden.

Sedan ställs lådan svalare och ljust, vänd lådan då och då för att undvika krokiga plantor, har man dåligt med ljus, kan man använda kallvita lysrör, som placeras ca 30 cm ovanför plantorna. Sätt en timer som reglerar ljuset ca 12 timmars ljus, växterna behöver några timmars vila. Ett tips i Odlarboken av Stefan Olsson, (Natur och Trädgård) hänger man ett vitt lakan runt hela bordet så att allt ljus reflekteras mot plantorna, då kastas inget ljus ut i rummet. I denna bok finns många bra idéer. Om man har dålig tillgång till ljus, så försök att hålla temperaturen låg, så blir plantorna mindre långa och taniga. Om petunior, dahlior, penséer m.fl. blivit gängliga. kan man toppa dessa, första blomningen kommer senare, men plantorna blir kraftigare och bättre grenade.



### *Omplanteringen.*

När det bildats två blad eller när plantorna har en hanterbar storlek är det dags för första skoningen. Genom att plantera om flera gånger, stoppar man upp tillväxten, samtidigt som rotsystemet blir kraftigt. Fyll en låda med plantjord och sätt plantorna med 3 – 5 cm mellanrum, detta förfaringssätt ger bättre plats inne tills man kan kruka plantorna och ställa ut dem i drivbänk. Jag använder en liten smörgåsgaffel som hjälpmedel, håll ej i stjälken, utan i hjärtbladen, stjälken kan lätt brytas av. Välj ut de kraftigaste plantorna, de första fröerna som har grott, visar sig vara de som är livskraftigast, vattna sålådadan lite före omplanteringen, så att så mycket jord som möjligt följer med rötterna. Se till att rötterna ej viks dubbel, om rötterna är långa, är det bättre att knipsa av dem. Upprepade omplanteringar, upp till 3 ggr. Innan plantorna sätt ut, ger en kraftig växt med välutvecklade rötter, dessutom sparar man plats inne.

Ställ ej de nyplanterade plantorna i direkt ljus (solljus) vissna plantor bör stå skuggigt och svalt tills de kvicknar till. Vattna lagom, det är bra att låta jorden torka upp då och då, det blir ett bättre rotsystem. Plantor som just grott och planterats i plantjord har tillräckligt med näring, jag gödslar

aldrig mina plantor förrän tillväxten är god och det utvecklats riktiga blad. För mycket gödsling kan bilda salter i jorden som skadar plantorna. Om plantan ruttnar precis vid jordytan ”damping off” har den angripits av en svamp, var försiktig med vattningen, se till att luftcirkulation är god runt plantorna och plocka genast bort de angripna plantorna.

### *Utplantering – Avhärdning.*

Enligt mina anteckningar våren – 97 satte jag ut mina penseér den 17 april i drivbänken, lade fiberduk över plantorna, drivbänksfönster och en trasmatta på natten. Var uppmärksam på att temperaturen stiger hastigt när solen tittar fram, montera en termometer, med känselkroppen i drivbänken och själva termometern inne, då ser man när det blir för varmt, då måste man lägga en träkil under drivbänksfönstret för avluftning. Andra plantor som man ganska tidigt omkring 1 maj kan sätta i drivbänk är bl.a. petunior, lejongap, silverek, mattram och nejlikor, medan Tagetes, Flitiga Lisa, Heliotrop, Lobelia och Rävsvans får man vänta med fram till ca 25 maj. Odlingsväven är bra för den hämmar det kraftiga solljuset (ultravioletta ljuset) kraftiga vindar, som plantorna tål dåligt när man tagit ut dem, efter hand tar man bort duken. Lagom ljus o luftning gör plantorna kraftiga och knubbiga. Penseérna ställde jag sedan på friland med en träram runt om och endast fiberduk över, även silverek och petunior kan man ganska tidigt skydda enbart med fiberduk.

Har ej gått någon längre utbildning inom plantodling, en del studiecirklar, men genom anteckningar och ett stort intresse har jag lärt av livets skola. När jag bodde i Örträsk, Norsjö drev jag sommarplantor till försäljning och bl.a. petunior m.fl. tåliga växter hade jag först i växthus och sedan i drivbänk som även kan vara bra att använda, om man tidigt köper sommarplantor som odlats i växthus, bör dessa avhärdas innan de sätts på växtplatsen. Plantor som drivs ganska kallt blir kompakta och starka. Sedan jag gick med i Trädgårdsamatörerna har intresset för att odla perenner blivit mer och mer intressant, t.ex. att strattifiera fröerna och att en perenn är monokarp är ord som jag ej tidigare kommit i kontakt med. En del perenner är lätta att driva själv t.ex. acklejoj, digitalis, nejlikor, stomhatt m.fl.

Jag håller fortfarande på att lära mig och jag gör en del misstag, men det är intressant att pröva på nya sorter, därför är det viktigt med anteckningar. Har börjat lära mig lite, man minns ej från ett år till ett annat, men det är bättre att sätta ut plantor som håller på att växa än förvuxna exemplar som stått veckor och väntat på lämpligt väder.

Lycka till med plantuppdragningen.

Skellefteå i mars 1999-03-23

Ulla Holmström